

ÂŞIK EDEBİYATINDA YENİ BİR ŞİİR ŞEKLİ: BİTİŞİK ŞİİR

Dr. Doğan KAYA*

Özet:

Âşık Edebiyatı alanında ortaya konulan örneklerin hangilerine tür, hangilerine şekil dememiz konusu girift bir durum arz etmekte ve hâlâ çözülmesi gereken bir problem olarak karşımızda durmaktadır. Kimi araştırmacılar türün öneminden söz ederken kimileri de ezgiyi (beste, hava, makam, teganni) ayırt edici özellik olarak kabul etmiş, ancak ortak bir noktada buluşmamışlardır. Hal böyleyken bir yandan da âşıklar yeni şekiller vücuda getirmektedirler. Denkleme, dörtleme, beşleme, tekrarlama, öyküleme gibi şekiller bunlardan bazılarıdır.

Bunların yanında yeni bir şiir şekliyle daha karşılaşıyoruz. Adına bitişik şiir diyebileceğimiz bu şiirlerde âşıklar, bir veya birkaç şiiri yan yana getirip bunu bize tek şiir olarak takdim etmektedirler. Yan yana getirilen şiirler 4 heceden başlamak üzere muhtelif hecelerde ve cigalı tecnis, lebdeğmez, varsağı, güzelleme, semai, tarzında olabilmekte ve şiirlerin hece sayıları 3-15 arasında değişebilmektedir. Satrançtan ve musammat şiirlerden farklı olan bu şiirlerden, elimizde, Bekir Karadeniz'e, Osman Öztunç'a, Sefil Kadimî'ye ve Kul Fani'ye ait olmak üzere toplam 23 adet bitişik şiir bulunmaktadır. Şiirler genellikle didaktik ve mistik tarzdadır. Osman Öztunç, bu şiirleri Şah Zemaşer olarak adlandırmıştır. Bitişik şiirler, âşık tarzı şiir geleneğine bağlı kalınarak ortaya konulmuş orijinal örneklerdir.

Anahtar kelimeler: Âşık Edebiyatı, biçim, tür, yeni şiir şekli.

Abstract:

In ashik literature, the fact how we decide genre and theme of poem samples is still arguable issue and it is remaining as problem waiting for solving. As a distinguishing criteria for deciding poem's genre, some researchers emphasize on *genre*, some of them talks about its *subject*, and some focusing on *melody* (composition, tune, song), but nobody comes to an agreement on one criteria. On the other hand, ashiks who are representative of this tradition producing new poem styles. Some of these new forms are called as *denkleme*, *dörtleme*, *beşleme*, *tekrarlama* and *öyküleme*.

It is emerged a new poem form in ashik literature: Adjacent (bitişik) poem. In this new poem form, ashiks put more than one poem together alongside and present it as only one poem. The poems bringing alongside are written by syllable-meter differs between 4 and 15, and have style such as *cigalı tecnis*, *lebdeğmez*, *varsağı*, *güzelleme*, and *semai*. These poems are different from *satranç*

* VIII. Milletlerarası Türkoloji Kongresi (30 Eylül-04 Ekim 2013-İstanbul), Bildiri Kitabı, C. III, İstanbul, 2014, s. 627-659).

and *musammat*. In our study, there are totally 23 adjacent poems written by Bekir Karadeniz, Osman Öztunç, Sefil Kadimî and Kul Fani. The samples mostly have didactic and mystic style. Osman Öztunç calls that type of poem as *Şah Zemaşer*. Adjacent poems are original samples which has been written dependent to ashik style poetry tradition.

Key words: Ashik literature, form, theme, new poem type.

.....

Edebiyatımızda hâlâ pek çok halledilmemiş konu vardır. Bunlardan birisi de âşık edebiyatı şiir şekilleri ve türleri meselesidir. Âşık şiirinde nelerin tür, nelerin şekil olduğu konusunda Ahmet Talat Onay¹, Fuat Köprülü², Hikmet İlaydın³, Pertev Naili Boratav⁴, M. Öcal Oğuz⁵ ve Şeref Boyraz⁶ gibi araştırmacılar görüşler ortaya koymuşlardır. Kimi araştırmacılar türün öneminden söz etmiş, kimileri şiirin dış görünüşünün önemli olduğu üzerinde dururken kimileri de ezgiyi (beste, hava, makam, teganni) ayırt edici özellik olarak kabul etmiştir. Her bir araştırmacının ileri sürdüğü ve kendisince doğru fikirleri olmakla beraber bir neticeye varılamamıştır. Sözün özü günümüzde halk şiirinde tür-şekil konusu hâlâ çözülmesi gereken bir problem olarak karşımızda durmaktadır.

Hal böyleyken bir yandan da âşıklar yeni şekiller vücuda getirmektedirler. Denkleme, dörtleme, beşleme, tekrarlama, öyküleme gibi şekiller bunlardan bazılarıdır. Bildirimizle ilim dünyasına tanıtacağımız ve bitişik şiir olarak adlandırdığımız şiirler de edebiyatımızda yenilik gösteren yaklaşımlardan birisidir.

Bitişik şiirler, iki veya daha fazla şiirin yan yana getirip tek şiir olarak takdim edilmesidir. Şiirlerin hece sayıları 3-15 arasında değişebilmektedir. Bunun yanında şiirler semai, varsağı, güzelleme, tecnis, lebdeğmez de olabilmektedir.

Edebiyatımızda bitişik şiir örneğini tespitlerimize göre ilk defa ortaya koyan Bekir Karadeniz'dir. Karadeniz, *Kervan Oldum* (İstanbul, 2000), *Gün Döndü*, (İstanbul, 2001), *Zamansız Şiirler* (İstanbul, 2008) adlı kitaplarda birer adet olmak üzere üç bitişik şiirini yayımlamıştır.

Bekir Karadeniz'in bu şiirlerinden sonra Osman Öztunç'un *Âşıklık Geleneğinde Şiir Tür ve Şekilleri* adlı kitabında 11 adet bitişik şiir görmekteyiz.

1968'de Tokat'ta doğan Osman Öztunç, kitaptaki şiirlerinde "Zemaşer" mahlasını kullanmıştır. Kendisinden önce Bekir Karadeniz'in ortaya koyduğu bu tarz şiirlerden haberi olmayan Osman Öztunç, bu şiirleri; "ZeMaşer, ZeMaşer

¹ Çankırlı Ahmet Talat [Onay], *Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*, İstanbul 1928.

² Köprülü, M. Fuad, *Edebiyat Araştırmaları I*, Ankara 1989. / Köprülü, M. Fuat, *Türk Saz Şairleri*, C. II, İstanbul, 1940.

³ İlaydın, Hikmet, *Türk Edebiyatında Nazım*, İstanbul 1964.

⁴ Boratav, Pertev Naili, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, İstanbul 1969.

⁵ Oğuz, Öcal, *Halk Şiirinde Tür, Şekil Makam*, Ankara 2001.

⁶ Boyraz, Şeref, "Anadolu ve Azerbaycan Sahaları Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 3, Sivas 1996.

Kucaklaşma, ZeMahşer Döngel” olarak adlandırmıştır ve şiirlerin edebiyatımızda “ilk” olduğunu ileri sürmüştür.⁷

Bugüne kadar 23 adet bitişik şiir tespit etmiş bulunmaktayız. Bunlardan 10 tanesi Şah Zemaşer’e, 5’i şiirlerinde Deniz mahlasını kullanan Bekir Karadeniz’e, 3’ü Sefil Kadimî’ye ve 2 tanesi de âşık Kul Fanî’ye birer tane de Divanî, Kazancı ve Sadayî’ye aittir. Şiirler kendi içinde ölçü, muhteva ve tarz yönüyle birtakım farklılıklar göstermektedir. Bunların özellikleri şöyledir:

Bekir Karadeniz: Şiirleri genellikle aşk ve mistik konuludur.

Elimizdeki 5 şiiri de aynı kalıp içinde yazmıştır. Şiirler 15 heceli olup 8+7 heceli divan şeklindedir. Ancak ikiye bölündüğü zaman koşma tarzında 8 heceli ve 7 heceli iki şiir ortaya çıkmaktadır. Ölçü, bu durumda 30 heceye çıkarılmıştır. Şiirler döner ayaklı. İlk şiirde mahlas kullanılmıştır.

Şah Zemaşer: Elimizdeki 11 şiir genellikle didaktik ve mistik tarzdadır.

1. şiir: 15 heceli iki divan yan yana getirilerek oluşturulmuştur. Her iki divan 8 ve 7 heceli iki şiir, halindedir, yani dört şiir ihtiva etmektedir. Bu dört şiirin her birinde mahlas kullanılmıştır. Şiirler, döner ayaklı koşma tarzındadır. Şiirin tamamı, 2 divan ve 4 küçük ölçülü şiir olmak üzere toplam içinde 7 şiir bulunmaktadır.

2. şiir: 11 heceli iki koşmanın yan yana getirilmesiyle vücuda getirilmiştir. Birinci şiir tecnis, ikinci şiir döner ayaklı bir koşmadır. Şiirlerde ayrı ayrı ayak kullanılmıştır.

3. şiir: Üç şiirden oluşmaktadır. Birinci şiir varsağı, diğerleri 5’er heceli koşma tarzında şiirlerdir. Üçüncü şiirde mahlas yoktur.

4. şiir: İki şiirdir. Birincisi semai, ikincisi 5 heceli lebdeğmez bir şiirdir. İlk şiirde mahlas kullanılmıştır.

5. şiir: 11 heceli lebdeğmez ile bir güzellemeden oluşmaktadır. Toplam hece sayısı 22’dir. İlk şiirde Şah Ozan, ikincisinde ZeMahşar mahlası kullanılmıştır.

6. şiir: Koşma hüviyetinde olan bu şiirin tamamı 6+5 duraklıdır. Ancak 6 heceli kısım ile 5 heceli kısım iki ayrı şiirdir. Her ikisinde de mahlas kullanılmıştır.

7. şiir: Dörtlük sayısı 4 olup 6+5 duraklıdır. Yukarıdaki şiirdeki gibi 6 heceli ve 5 heceli iki şiir ihtiva etmektedir. Her iki şiirde de mahlas vardır.

8. şiir: İki şiirdir. Birincisi musammat koşma, ikincisi koşmadır. Şiirlerin ikisinde de mahlas vardır.

9. şiir: Şiir 5 dörtlüktür. 8’er heceli iki ilahiden oluşmaktadır. İkisinde de mahlas kullanılmıştır.

⁷ Osman Öztunç, *Âşıklık Geleneğinde Şiir Tür ve Şekilleri*, İstanbul 2011, s. 81.

10. şiir: Toplam 26 heceli bir şiirdir ve iki şiirden oluşmaktadır. Birinci şiir koşma, ikinci şiir 8+7 heceli bir divandır. Şiirlerde mahlas kullanılmıştır.

11. şiir: Şiir 4 dörtlüktür. İki koşma yan yana getirilmiştir. İlk şiir döner ayaklı İkinci koşma tek ayaklıdır. Her ikisinde de mahlas vardır.

Kadimî: Şiirleri aşk ve dertlenme konusundadır.

1. şiir: Divan olan bu şiir 8 heceli ve 7 heceli iki ayrı şiirin yan yana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Her iki şiirde de mahlas kullanılmıştır.

2. şiir. 8 heceli iki ayrı şiirle vücuda getirilmiştir. İkisinde de mahlas kullanılmıştır.

3. şiir: 8 heceli 3 ayrı şiirden oluşmaktadır. Şiirlerin her üçünde de mahlas bulunmaktadır.

Kul Fanî: Şiirleri aşk ve fikrî konulardadır.

1. şiir: Toplam dörtlük sayısı 4'tür. Koşma ve 8 heceli semainin yan yana getirilmesiyle oluşturulmuştur. Sadece ilk şiirde mahlas vardır.

2 şiir: Şiir, 3, 4 ve 5 heceli üç ayrı şiirin yan yana getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bitişik şiirler, satrançtan ve musammat şiirlerden farklı şiirlerdir. Ayrı ayrı şiirlerin yan yana getirilmesi esasına yahut ortadan bölündüğünde farklı şiirlerin ortaya çıkması esasına dayanır. Dikkat edilmesi gereken husus; şiir, iki veya daha fazla şiirden oluştuğu izlenimini vermemesi gerektiğidir. İşin zor olan tarafı da budur. Yani farklı şiirlerin dizeleri yan yana geldiğinde aynı konuda ve aynı anlamda olması mecburiyetini taşımaktadır.

Elimizdeki şiirlere ölçü zaviyesinden baktığımızda 15 hece ile otuz hece arasında değiştiğini görmekteyiz. Âşık edebiyatında 20 heceli şiirlerin var olduğunu bilmekteyiz. Söz gelişi Müdamî'nin⁸ ve Zeynelî⁹ bu tarz şiirleri vardır. 22, 26, 30 heceli şiirler âşık edebiyatında ilk defa karşımıza çıkan şekillerdir. Buna sebep bitişik şiir tekniğinin doğurduğu sonuçtur. Bu, bize klasik şiirde vezinli, kafiyeli uzun nesir cümleleri ile vücuda getirilen bahr-ı tavil tarzında eserleri hatırlatmaktadır.¹⁰ Böylelikle, yavaş yavaş âşık edebiyatında da ölçüsü fazla olan şiirlerin kendini göstereceğinin işaretleri sezilmektedir.

Bitişik şiirler, âşık tarzı şiir geleneğine bağlı kalınarak ortaya konulmuş numunelerdir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın deyişiyle, kültürler "değişerek devam etmek, devam ederek değişmek"le mevcudiyetini sürdürürler. Tanıtmaya çalıştığımız şiirleri de bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Mevcut örnekler âşık tarzı şiir geleneğine ters düşmeyen eserlerdir ve orijinal örneklerdir. Gelenek

⁸ Bekir Sami Özsoy-Halil İbrahim Ataman, *Posoflu Âşık Sabit Müdamî*, Kayseri 1993, s. 207.

⁹ Zeynelabidin Makas, *Telli Sazın Hevesiyle*, Amasya 1995, s. 170.

¹⁰ Geniş bilgi için: İ. Hakkı Aksoyak, "Bahr-ı Tavil", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Dr. Himmet Biray Özel Sayısı, Ankara 1999, s. 438-445.

çerçevesinde geleceğe iz bırakacağı ve diğer âşıklarca da kabul göreceği inancındayız.

METİNLER

Bekir Karadeniz

-1-

Değişmem

Ey sevgili döner birgün *böyle gitmez devranın*
Haciz koysan tüm varıma *mala özü değişmem*
Ne etsen de sana hergün *bayram olmaz evrenin*
Yanırım kendi narıma *küle közü değişmem*

Kalsam sahranın düzündü *yoluma kırk şer dolsa*
Dururum dostun sözünde *eğer gerçek bir yolsa*
Batıp çıksa yeryüzünde *her bir canlı yok olsa*
Kıran girse de arıma bala *tuzu değişmem*

DENİZ'de kalmayıp damla *kurusa suyum arkım*
Toplanıp cemi cümle *etseler benim terkim*
Yaşarım sessizce gamla *yıkılsa evim barkım*
Yoksulluk çuldur derime *bola azı değişmem¹¹*

8 heceli koşma

Ey sevgili döner birgün
Haciz koysan tüm varıma
Ne etsen de sana hergün
Yanırım kendi narıma

7 heceli koşma

böyle gitmez devranın
mala özü değişmem
bayram olmaz evrenin
küle közü değişmem

Kalsam sahranın düzündü *yoluma kırk şer dolsa*
Dururum dostun sözünde *eğer gerçek bir yolsa*
Batıp çıksa yeryüzünde *her bir canlı yok olsa*
Kıran girse de arıma bala *tuzu değişmem*

DENİZ'de kalmayıp damla *kurusa suyum arkım*
Toplanıp cemi cümle *etseler benim terkim*
Yaşarım sessizce gamla *yıkılsa evim barkım*
Yoksulluk çuldur derime *bola azı değişmem*

Bekir Karadeniz

-2-

¹¹ Bekir Karadeniz, *Kervan Oldum*, İstanbul 2000, s. 177.

Geldi Geçti

Geldi geçti bunca zaman *tutamadım kendimi*
Ömrümce hep koşar oldum *bilmem nerde eğlerim*
Kimseye demedim aman *yıktım gönül bendimi*
Vadilerden taşar oldum *yüksek yarda çağlarım*

Olmadı çağrımı duyan *anlayan bu sesimden*
Bazı düşte bazı ayan *kimse bilmez yasımdan*
Eldir çiğdir yerine koyan *kurtulamam hasımdan*
Aşk oduyla pişer oldum *canım narda dağlarım*

Dökülürse Kevser abı *yine yürek yanar mı*
Dolar mı sevdanın kabı *bu yangınım söner mi*
DENİZ'de bir damla gibi *fırtınalar diner mi*
Bu âleme şaşar oldum *düştüm derde dağlarım¹²*

8 heceli koşma

Geldi geçti bunca zaman *tutamadım kendimi*
Ömrümce hep koşar oldum *bilmem nerde eğlerim*
Kimseye demedim aman *yıktım gönül bendimi*
Vadilerden taşar oldum *yüksek yarda çağlarım*

Olmadı çağrımı duyan *anlayan bu sesimden*
Bazı düşte bazı ayan *kimse bilmez yasımdan*
Eldir çiğdir yerine koyan *kurtulamam hasımdan*
Aşk oduyla pişer oldum *canım narda dağlarım*

Dökülürse Kevser abı *yine yürek yanar mı*
Dolar mı sevdanın kabı *bu yangınım söner mi*
DENİZ'de bir damla gibi *fırtınalar diner mi*
Bu âleme şaşar oldum *düştüm derde dağlarım*

7 heceli koşma

Bekir Karadeniz

-3-

Karmaşıkmiş

Karmaşıkmiş aşkın yolu *bilinmiyor doğrusu*
Aklım fikrim şaşar şimdi *bulamadım yönümü*
Dikenlidir sevda gülü *bitmez yürek ağrısı*
Kara bağırm deşer şimdi *zindan eder günümü*

Bir kere halimi sormaz *girsem bile düşüne*
Seken ceylan taşta durmaz *gölge vurmaz başına*
Belki varır belki varmaz *bekliyorum boşuna*

¹² Bekir Karadeniz, *Gün Döndü*, İstanbul 2001, s. 101.

Gece gündüz koşar şimdi *unutturur dünümü*

Derdin dermanı yârinmiş *kulak vermez sözüme*
Sevgi gûnahtan arınmış *girmiş benim özüme*
Yürek DENİZ'den derinmiş *görünmüyor gözüme*
Kaç sevdayla yaşar şimdi *bir eyleyip binimi*¹³

8 heceli koşma

Karmaşıkmiş aşkın yolu
Aklım fikrim şaşar şimdi
Dikenlidir sevda gülü
Kara bağrım deşer şimdi

7 heceli koşma

bilinmiyor doğrusu
bulamadım yönümü
bitmez yürek ağrısı
zindan eder günümü

Bir kere halimi sormaz *girsem bile düşüne*
Seken ceylan taştta durmaz *gölge vurmaz başına*
Belki varır belki varmaz *bekliyorum boşuna*
Gece gündüz koşar şimdi *unutturur dünümü*

Derdin dermanı yârinmiş *kulak vermez sözüme*
Sevgi gûnahtan arınmış *girmiş benim özüme*
Yürek DENİZ'den derinmiş *görünmüyor gözüme*
Kaç sevdayla yaşar şimdi *bir eyleyip binimi*

Bekir Karadeniz

-4-

Yitip Gitti

Yitip gitti koca ömür *bakakaldım ardından*
Ağladım da kâr etmedi *esirgedi düşünden*
Küle döndü yanıp kömür *bu sevdanın derdinden*
Yüreğimi kor etmedi *dolup taştım yaşından*

Aldı yıllar beni benden *bıraktı geri özü*
Samanı ayırdı denden *bekleyemedi güzü*
Çekti canı birgün tenden *diyemedim son sözü*
Bu âlemde var etmedi *geçtim dünya işinden*

Çok dolaştım bitti azık *yalnız kaldım yoruldum*
Anlaşılan devran bozuk *bin yerimden kırıldım*
Ummanlara düştüm yazık *köpüklere sarıldım*
Bir DENİZ'e yâr etmedi *süründürdü peşinden*

8 heceli koşma)

7 heceli koşma)

¹³ Bekir Karadeniz, *Zamansız Şiirler*, İstanbul 2008, s. 133.

Yitip gitti koca ömür *bakakaldım ardından*
Ağladım da kâr etmedi *esirgedi düşünden*
Küle döndü yanıp kömür *bu sevdanın derdinden*
Yüreğimi kor etmedi *dolup taştım yaşından*

Aldı yıllar beni benden *bıraktı geri özü*
Samanı ayırdı denden *bekleyemedi güzü*
Çekti canı birgün tenden *diyemedim son sözü*
Bu âlemde var etmedi *geçtim dünya işinden*

Çok dolaştım bitti azık *yalnız kaldım yoruldum*
Anlaşılan devran bozuk *bin yerimden kırıldım*
Ummanlara düştüm yazık *köpüklere sarıldım*
Bir DENİZ'e yâr etmedi *süründürdü peşinden*

Bekir Karadeniz

-5-

Âlimlere rakip durmuş *cahil ehil sayılır*
Değişmez ki yerssem gayrı *yarıştı da bilmedim*
Âlemleri nadan sarmış *hak yerine koyulur*
Doğrulur mu derssem gayrı *sarıştı da bilmedim*

Tezden geçti devr-i devran *ahir çağlar yaklaştı*
Yüklemeden aştı kervan *çoğu boşa bekleşti*
Belli değil Ali Mervan *yanlış doğru tekleştı*
Kime omuz verssem gayrı *karıştı da bilmedim*

Çeşmim yaşı DENİZ oldu *arşa ulaştı dalga*
Bağımda güllerim soldu *karardı çöktü gölge*
Ömrüm dertler ile doldu *alınmadadır her belge*
Son murada ersem gayrı *kırıştı da bilmedim*

8 heceli koşma

Âlimlere rakip durmuş *cahil ehil sayılır*
Değişmez ki yerssem gayrı *yarıştı da bilmedim*
Âlemleri nadan sarmış *hak yerine koyulur*
Doğrulur mu derssem gayrı *sarıştı da bilmedim*

Tezden geçti devr-i devran *ahir çağlar yaklaştı*
Yüklemeden aştı kervan *çoğu boşa bekleşti*
Belli değil Ali Mervan *yanlış doğru tekleştı*
Kime omuz verssem gayrı *karıştı da bilmedim*

Çeşmim yaşı DENİZ oldu *arşa ulaştı dalga*
Bağımda güllerim soldu *karardı çöktü gölge*

7 heceli koşma

Ömrüm dertler ile doldu *alınmadadır her belge*
Son murada ersem gayrı *kırıştı da bilmedim*

Şah ZeMahşer

-1-

Yâr sevdamı al da götür *ya sev ya öldür beni* usandım bıktım hayattan *bu dert bana yadigâr*
Verme ellere ellere *dertlere daldır beni* böyle kenarda bırakma *aşkım sana aşikâr*
Götür de yerlere yatır *birakma yaban elde* elalemnden yad sıfattan *bed sözden azad eyle*
Sarma güllere güllere *ister vur öldür beni* zulmün ateşine yakma *bürüsün beni efkâr*

Şu gönlüme efkâr edip *dolandım derdin ile* gayrı bana ölüm haktır *ecel canıma değer*
Kahır gönlünde birikip *geldim ağlaya güle* üzme beni derdim çoktur *firkat üstüme ağır*
Gurbet ellerde bırakıp *terk etme tozlu yola* senden başka kimsem yoktur *sen de atarsan eğer*
Sürme yollara yollara *düşmüşem kaldır beni* şu gönlüme zulüm ekme *vahıma kimler bakar*

Şah Ze Mahşer ağlar oldu *ZeMahşer gülmez gayrı* Şah Ze Mahşer değer derde *ZeMahşer çağlar sana*
Karaları bağlar oldu *kalmışam senden ayrı* dün ü günü ahüzarda *başı sevdadan yana*
Bir vakit ki çağlar oldu *adımı dosta doğru* gam rüzgârları eser de *dolaşır döne döne*
Karma yıllara yıllara *ünleyip bildir beni* zulmün efkârına çekme *aşkın yakar ha yakar*

Divan

Yâr sevdamı al da götür ya sev ya öldür beni
Verme ellere ellere dertlere daldır beni
Götür de yerlere yatır bırakma yaban elde
Sarma güllere güllere ister vur öldür beni

Divan

usandım bıktım hayattan bu dert bana yadigâr
böyle kenarda bırakma aşkım sana aşikâr
elalemnden yad sıfattan bed sözden azad eyle
zulmün ateşine yakma bürüsün beni efkâr

Şu gönlüme efkâr edip dolandım derdin ile
Kahır gönlünde birikip geldim ağlaya güle
Gurbet ellerde bırakıp terk etme tozlu yola
Sürme yollara yollara düşmüşem kaldır beni

gayrı bana ölüm haktır ecel canıma değer
üzme beni derdim çoktur firkat üstüme ağır
senden başka kimsem yoktur sen de atarsan eğer
şu gönlüme zulüm ekme vahıma kimler bakar

Şah Ze Mahşer ağlar oldu ZeMahşer gülmez gayrı *Şah Ze Mahşer değer derde ZeMahşer çağlar sana*
Karaları bağlar oldu kalmışam senden ayrı *dün ü günü ahüzarda başı sevdadan yana*
Bir vakit ki çağlar oldu adımı dosta doğru *gam rüzgârları eser de dolaşır döne döne*
Karma yıllara yıllara ünleyip bildir beni *zulmün efkârına çekme aşkın yakar ha yakar*

8 heceli koşma

Yâr sevdamı al da götür ya sev ya öldür beni
Verme ellere ellere dertlere daldır beni
Götür de yerlere yatır bırakma yaban elde
Sarma güllere güllere ister vur öldür beni

7 heceli koşma

dertlere daldır beni
birakma yaban elde
ister vur öldür beni

8 heceli koşma

usandım bıktım hayattan
böyle kenarda bırakma
elalemnden yad sıfattan
zulmün ateşine yakma

7 heceli koşma

bu dert bana yadigâr
aşkım sana aşikâr
bed sözden azad eyle
bürüsün beni efkâr

Şu gönlüme efkâr edip dolandım derdin ile
Kahır gönlünde birikip geldim ağlaya güle
Gurbet ellerde bırakıp terk etme tozlu yola
Sürme yollara yollara düşmüşem kaldır beni

gayrı bana ölüm haktır
üzme beni derdim çoktur
senden başka kimsem yoktur
şu gönlüme zulüm ekme

ecel canıma değer
firkat üstüme ağır
sen de atarsan eğer
vahıma kimler bakar

Şah Zemahşer ağlar oldu Zemahşer gülmez gayrı *Şah Zemahşer değer derde* *Zemahşer çağlar sana*
Karaları bağlar oldu kalmışam senden ayrı *dün ü günü ahüzarda* *başı sevdadan yana*
Bir vakit ki çağlar oldu adımı dosta doğru *gam rüzgârları eser de* *dolaşır döne döne*

Karma yıllara yıllara ünleyip bildir beni zulmün efkârına çekme aşkın yakar ha yakar

Şah ZeMahşer

-2-

Ya şeyhi can hakikatsin asılsın uğruni uğruni derdimi deşip
Dağı Ferhat delmiş göğü kim yara yarılan bağırmıda gülü zar gördüm
Dert sürgün edilsin yahut asılsın yandım da nurunun virdine düşüp
Ya kesilsin başı atılsın yara aşkın dükkânında bir pazar gördüm

Dağ vurulmaz ciğerimden kan akar müşkül kollarımm yoktur çaresi
Aldır ayaz kaldım yağar kana kar dertliler sultanı canlar paresi
İlaç oldur gözyaşını kana kar kimi sır der kimi aşk avaresi
Gökten indi göğsüme göz göz yara zati huzurunda pür nazar gördüm

ZEMAŞŞER'im ya doluydum ya kardım çevreledim derde ZEMAŞŞER gibi
Yârin sitemini duaya kardım n'eylesem çevrinde hüsrân var gibi
Gece gündüz Hak Mevla'ya yakardım hüsnü cemâline can adar gibi
Ya bana kudret ver ya sabır yara firkatî aşkına dar mezar gördüm

Tecnis

Ya şeyhi can hakikatsin asılsın
Dağı Ferhat delmiş göğü kim yara
Dert sürgün edilsin yahut asılsın
Ya kesilsin başı atılsın yara

Koşma

uğruni uğruni derdimi deşip
yarılan bağırmıda gülü zar gördüm
yandım da nurunun virdine düşüp
aşkın dükkânında bir pazar gördüm

Dağ vurulmaz ciğerimden kan akar müşkül kollarımm yoktur çaresi
Aldır ayaz kaldım yağar kana kar dertliler sultanı canlar paresi
İlaç oldur gözyaşını kana kar kimi sır der kimi aşk avaresi
Gökten indi göğsüme göz göz yara zati huzurunda pür nazar gördüm

ZEMAŞŞER'im ya doluydum ya kardım çevreledim derde ZEMAŞŞER gibi
Yârin sitemini duaya kardım n'eylesem çevrinde hüsrân var gibi
Gece gündüz Hak Mevla'ya yakardım hüsnü cemâline can adar gibi
Ya bana kudret ver ya sabır yara firkatî aşkına dar mezar gördüm¹⁴

Şah ZeMahşer

-3-

Bre beyler be hey canlar kalkın gidelim düşman güdelim
Kavganın dövüşün günü dostu tutalım köy kuşatalım
At sürmeden yol tükenmez helallik gerek şükür ederek
Ararsınız yarın dünü tüfek atalım barut kokalım

Acısı var acısı var açp arayı yıkıp sarayı
Gardaşı var bacısı var sarıp yarayı giyip karayı

¹⁴ Şah Zemaşşer Osman Öztunç, *Âşıklık Geleneğinde Şiir Tür ve Şekilleri*, İstanbul 2011 s. 82-83.

İblisi var öcüsü var *yakıp çarayı* **bulup çareyi**
Zalimlerin olmaz dini *silah çatalım* **mahpus yatalım**

Durma ŞAH ZEMAHŞER durma *ZEMAHŞER yürü* **düşmanı kürü**
Haktan gayrisini görme *merdin tekbiri* **namerdin kiri**
Mazlumlara kılıç vurma *düşmanın zoru* **öfkene Bürü**
Yiğitliğin var bir şanı *kana batalım* **yanıp tütelim**

Varsağı

Bre beyler be hey canlar
Kavganın dövüşün günü
At sürmeden yol tükenmez
Ararsınız yarın dünü

5 heceli koşma

Kalkın gidelim
Dostu tutalım
Helallik gerek
Tüfek atalım

5 heceli koşma

Düşman güdelim
Köy kuşatalım
Şükür ederek
Barut kokalım

Acısı var acısı var
Gardaşı var bacısı var
İblisi var öcüsü var
Zalimlerin olmaz dini

Açıp aray
Sarıp yarayı
Yakıp çarayı
Silah çatalım

Yıkıp sarayı
Giyip karayı
Bulup çareyi
Mahpus yatalım

Durma ŞAH ZEMAHŞER durma *ZEMAHŞER yürü*
Haktan gayrisini görme *Merdin tekbiri*
Mazlumlara kılıç vurma *Düşmanın zoru*
Yiğitliğin var bir şanı *Kana batalım*

Düşmanı kürü
Namerdin kiri
Öfkene Bürü
Yanıp tütelim¹⁵

Şah Ze Mahşer

-4-

Koy beni bürüsün acı *yel deşsin güle*
Sen küsme canımın içi *çağlar hislensin*
Ben ki beni dondurucu *yağan kar ile*
Bağrı kara kış olayım *dağlar süslensin*

Büyür boz dağlarda alıç *aşka ererek*
Çığırsır kartal kırlangıç *Hakk'a uyararak*
Sen elinde zağlı kılıç *Allah diyerek*
Ben kütükte baş olayım *gözler seslensin*

Vaz geçek kavgadan küsten *canlar darılır*
Çok su içtik aynı tasta *gönül kırılır*
Ocağında külden isten *yasta durulur*
Sen ateş ben taş olayım *sağlar uslansın*

ŞAH ZEMAHŞERİ şah eden *şahların aslı*
Destur eyler mi cümleden *Nuhların nesli*

¹⁵ Şah Zemahşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 84-85.

Garip garip sen öl de ben gönülden yaşlı
Gözü göğnür yaş olayım tuğlar ıslansın

Semai

5 heceli koşma (Lebdeğmez)

Koy beni bürsün acı *yel deşsin güle*
Sen küsme canımın içi *çağlar hislensin*
Ben ki beni dondurucu *yağan kar ile*
Bağrı kara kış olayım *dağlar süslensin*

Büyür boz dağlarda alıç *aşka ererek*
Çığırışır kartal kırlangıç *hakka uyarak*
Sen elinde zağlı kılıç *allah diyerek*
Ben kütükte baş olayım *göğler seslensin*

Vaz geçek kavgadan küsten *canlar darılır*
Çok su içtik aynı tastan *gönül kırılır*
Ocağında külden isten *yasta durulur*
Sen ateş ben taş olayım *sağlar ıslansın*

ŞAH ZEMAHŞERİ şah eden *şahların aslı*
Destur eyler mi cümleden *nuhların nesli*
Garip garip sen öl de ben *gönülden yaşlı*
Gözü göğnür yaş olayım *tuğlar ıslansın¹⁶*

Şah ZeMahşer

-5-

Cenge girişen er hak nara atsa *sabahın seher çağları ün verir*
Gürzü yeri göğü arşı titretse *muhabbet savrulur can dayanınca*
Cihata seğırtse cehdi sıratı *akıl baştan uçar gönül yön verir*
Yaradan yar eyler yanına alır *yer gök sendelenir yâr uyanınca*

Dölünsün da gökte aylar dölünsün *yarılsın devrilsin yahut durulsun*
İni çöksün kurt eniği ulunsun *bulutlar çarpılsın dolsun durulsun*
Gökyüzünde cenazesi kılınsın *dirilirse yâr yanında dirilsin*
Kara yer de koç yiğide ar gelir *ay ışığı yeryüzüne sönünce*

ŞAH OZAN haksın hak halkınan görüş *çıldırmuş ZEMAHŞER yanmış cehennem*
Ciğerini çıran kuş yırtıcı kuş *aşk adını duymuş sönmüş cehennem*
Celladına kışkış Deccal'a kışkış *sandım ki cennete dönmüş cehennem*
Çün Haşr-ı neşrinde Hızır da ölür *canlanır can o yâr yâra dönünce*

¹⁶ Şah Zemaşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 86-87.

Lebdeğmez

Cenge girişen er hak nara atsa
Gürzü yeri göğü arşı titretse
Cihata seğırtse cehdi sıratısa
Yaradan yar eyler yanına alır

Güzelleme

*sabahın seher çağları ün verir
muhabbet savrulur can dayanınca
akıl baştan uçar gönül yön verir
yer gök sendelenir yâr uyanınca*

Dölünsün da gökte aylar dölünsün
İni çöksün kurt eniği ulunsun
Gökyüzünde cenazesi kılınsın
Kara yer de koç yiğide ar gelir

*yarılsın devrilsin yahut durulsun
bulutlar çarpılsın dolsun durulsun
dirilirse yâr yanında dirilsin
ayışığı yeryüzüne sönünce*

ŞAH OZAN haksın hak halkınan görüş çıldırılmış ZEMAHŞER yanmış cehennem
Çiğerini çıran kuş yırtıcı kuş aşk adını duymuş sönmüş cehennem
Celladına kışkış Deccal'a kışkış sandım ki cennete dönmüş cehennem
Çün Haşr-ı neşrinde Hızır da ölür canlanır can o yâr yâra dönünce¹⁷

Şah ZeMahşer

-6-

Vazgeç siteminden ey yüzü peri
Gözleri sürmeli aylar aşılsın
Aşkın hateminden kalmadan geri
Gerçeğe varmalı taylar koşulsun

Tükendi bak demin elinde mi güç
Çilesi dedemin kızında mı suç
Havva'dan Âdem'in oğlunda mı öğ
Nefsini vurmali huylar deşilsin

ZEMAHŞER dinlidir ZEMAHŞER kimden
Kılıcı kanlıdır zorlu biçimden
O toprak tenlidir çayırdan çimden
Hakkını vermeli çaylar eşilsin

6 heceli koşma

Vazgeç siteminden
Gözleri sürmeli
Aşkın hateminden
Gerçeğe varmalı

5 heceli koşma

*Ey yüzü peri
Aylar aşılsın
Kalmadan geri
Taylar koşulsun*

Tükendi bak demin *Elinde mi güç*

¹⁷ Şah Zemaşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 88-89.

Çilesi dedemin Kızında mı suç
Havva'dan Âdem'in Oğlunda mı öç
Nefsini vurmali Huylar deşilsin

ZEMAŞŞER dinlidir ZeMAHŞER kimden
Kılıcı kanlıdır Zorlu biçimden
O toprak tenlidir Çayırda çimden
Hakkını vermeli Çaylar eşilsin¹⁸

Şah ZeMahşer

-7-

Ağla yaşın yaşın *hazan düşünce*
Can suyunu içsin *toprak ağarsın*
Çat ayazı kışın *mevsim aşınca*
Kar çiçeği açsın *aşka göğersin*

Kimi derde dalar *muhabbet vurur*
Aşk belâya salar *yakar kavurur*
Çağlamasın sular *yağmur dur ha dur*
Dost gelip de geçsin *sonra yağarsın*

Bir acayip andır *hicranı hicre*
Aşkın kanındandır *dönderir fecre*
Bu dünya zindandır *o cihan hücre*
Can kafesten uçsun *kabre sığarsın*

ŞAH ZEMAŞŞER der ki ZEMAŞŞER *sine*
Gerçeği odur ki *sığmadan ine*
Cehennem nedir ki *cennette yine*
Göğ ekini biçsin *ünle doğarsın*

6 heceli koşma

Ağla yaşın yaşın
Can suyunu içsin
Çat ayazı kışın
Kar çiçeği açsın

Kimi derde dalar
Aşk belâya salar
Çağlamasın sular

5 heceli koşma

Hazan düşünce
Toprak ağarsın
Mevsim aşınca
Aşka göğersin

Muhabbet vurur
Yakar kavurur
Yağmur dur ha dur

¹⁸ Şah Zemaşşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 90-91.

Dost gelip de geçsin *Sonra yağarsın*

Bir acayip andır *Hicranı hicre*
Aşkın kanındandır *Dönderir fecre*
Bu dünya zindandır *O cihan hücre*
Can kafesten uçsun *Kabre sığarsın*

ŞAH ZEMAHŞER der ki *ZEMAHŞER sine*
Gerçeği odur ki *Sığmadan ine*
Cehennem nedir ki *Cennette yine*
Göğ ekini biçsin *Ünle doğarsın¹⁹*

Şah ZeMahşer

-8-

Dert sorucu oldum yara sarıcı *dünyayı dolandım yok imiş gülen*
Siyah bahtından davacı renk düştü *her kime vardıysam yaralı çıktı*
Yâr vurdu kırbacı firkattır ucu *rastlamadım yar ile murat alan*
Feryadımdan bir acı ahenk düştü *hayal ile düşü karalı çıktı*

Nuru ezanlığa kiri zanlığa *medet Allah bırakma kimsede ah*
Dini imanlığa zarı kinliğe *senden gelir ne gelirse eyvallah*
Talihi allığa ahd ü gönliğe *eylemem şikâyet edemem eyvah*
Yol ver kılıcı kanlığa cenk düştü *cengâver bu yolcu nereli çıktı*

ŞAH ZEMAHŞER ağlar karalar bağlar ZEMAHŞER *yâr olan yakmaz dediğim*
Yıkılsın şu dağlar zülümlü çağlar *niyetim dileğim kurban adağım*
Ey derinler sığlar ey sadık sağlar *çalım çırpım köküm dalım budağım*
Ciğerime kızgın tığlar denk düştü *yongam alev ateş çıralı çıktı*

Musammat Koşma

Dert sorucu oldum yara sarıcı
Siyah bahtından davacı renk düştü
Yâr vurdu kırbacı firkattır ucu
Feryadımdan bir acı ahenk düştü

Koşma

Dünyayı dolandım yok imiş gülen
Her kime vardıysam yaralı çıktı
Rastlamadım yar ile murat alan
Hayal ile düşü karalı çıktı

Nuru ezanlığa kiri zanlığa *Medet Allah bırakma kimsede ah*
Dini imanlığa zarı kinliğe *Senden gelir ne gelirse eyvallah*
Talihi allığa ahd ü gönliğe *Eylemem şikâyet edemem eyvah*
Yol ver kılıcı kanlığa cenk düştü *Cengâver bu yolcu nereli çıktı*

ŞAH ZEMAHŞER ağlar karalar bağlar ZEMAHŞER *yâr olan yakmaz dediğim*
Yıkılsın şu dağlar zülümlü çağlar *Niyetim dileğim kurban adağım*

¹⁹ Şah Zemaşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 94-95.

Ey derinler sığlar ey sadık sağlar Çalım çarpım köküm dalım budağım
Ciğerime kızgın tığlar denk düştü Yongam alev ateş çıralı çıktı²⁰

Şah ZeMahşer

-9-

Hakk'ın katarına karış *bir doğruca yolda eğlen*
Varıp bir ara bir ara *bir olup birliğe eriş*
Bir ehli kâmile danış *bir ulu kemende bağlan*
Sorup bir ara bir ara *bir kalıp birliğe karış*

İkranı Sadık sağları *arada bul kalma geri*
Unutma kutlu çağları *Hakk'ı evveli ahiri*
Göğsü dumanlı dağları *aşıp engelleri zoru*
Yarıp bir ara bir ara *bir bulup birliğe giriş*

Uğra bir mürşide uğra *yâr Allah der can Muhammed*
Doyulur mu dostu seyre *ondan haşrolur muhabbet*
Gördüğün rüyayı hayra *dönderir nur-u imamet*
Yorup bir ara bir ara *bir bilip birliğe duruş*

Cengâverler girer cenge *Hakk'ın rızasına gidip*
Kılıcından sıçrar cınga *verdiği ikrarı güdüp*
Hak kapıları açınca *huzurunda secde edip*
Girip bir ara bir ara *bir gelip birliğe yarış*

Sadakati bulup Tek'te *dolansın deli divane*
Zerreler kaybolur akta *bir zaman böyle avuna*
ŞAH ZEMAHŞERİ de Hak'ta *ZEMAHŞER için dava ne*
Görüp bir ara bir ara *bir ölüp birliğe varış*

İlahi

Hakk'ın katarına karış
Varıp bir ara bir ara
Bir ehli kamile danış
Sorup bir ara bir ara

İlahi

Bir doğruca yolda eğlen
Bir olup birliğe eriş
Bir ulu kemende bağlan
Bir kalıp birliğe karış

İkranı Sadık sağları
Unutma kutlu çağları
Göğsü dumanlı dağları
Yarıp bir ara bir ara

Arada bul kalma geri
Hakk'ı evveli ahiri
Aşıp engelleri zoru
Bir bulup birliğe giriş

²⁰ Şah Zemaşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 92-93.

Uğra bir mürşide uğra *Yâr Allah der can Muhammed*
Doyulur mu dostu seyre *Ondan haşrolur muhabbet*
Gördüğün rüyayı hayra *Dönderir nur-u imamet*
Yorup bir ara bir ara *Bir bilip birliğe duruş*

Cengâverler girer cenge *Hakk'ın rızasına gidip*
Kılıcından sıçrar cınga *Verdiği ikrarı güdüp*
Hak kapıları açınca *Huzurunda secde edip*
Girip bir ara bir ara *Bir gelip birliğe yarış*

Sadakati bulup Tek'te *Dolansın deli divane*
Zerreler kaybolur akta *Bir zaman böyle avuna*
ŞAH ZEMAHŞERİ de Hak'ta ZEMAHŞER için dava ne
Görüp bir ara bir ara *Bir ölüp birliğe varış²¹*

Şah ZeMahşer

-10-

Hasmımla bir kuytu inde görüştüm *dergâhına yüz süreyim masumum eyvah bana*
Ter basar yanarım ulu mizanda *gelip degecek kâh bana eceli nikâh bana*
Nefs-i emmarede cenge giriştim *yâr yaraladı bağrımı kaldı biçare lokman*
Kuldum cebelleştım çok su-i zanda *yardımcıdır Allah bana şahidim bu ah bana*

Handa hamamlarda bulamam felah *ah bana kılmaz teselli acı çareler acı*
İçimde her günah çarpışır ah ah *değme felek her dertlinin derdindeymiş ilacı*
Yaradan'ım nasip eyle bu sabah *olur mu ulu divanda yar yârinden davacı*
Bir mürşide bent olayım ezanda *insaf eyle günah bana firkat-i mubah bana*

ZEMAHŞER yıkılsın çöksün inlesin *firkat-i mubah eyler yar yolundayşa ZEMAHŞER*
Sülb-i insan kâmil olan anlasın *kırılır çarkı dünyanın ne şer kalır nede er*
Yer gök sendelensin ruhlar ünlesin *yarın mahşer günü sana selam verir peygamber*
Hâl ve ahval garipçedir ozanda *ayan bana ağâh bana yar server-i şah bana*

Koşma

Hasmımla bir kuytu inde görüştüm
Ter basar yanarım ulu mizanda
Nefs-i emmarede cenge giriştim
Kuldum cebelleştım çok su-i zanda

Zincirleme Divan

dergâhına yüz süreyim masumum eyvah bana
gelip degecek kâh bana eceli nikâh bana
yâr yaraladı bağrımı kaldı biçare lokman
yardımcıdır Allah bana şahidim bu ah bana

Handa hamamlarda bulamam felah
İçimde her günah çarpışır ah ah

ah bana kılmaz teselli acı çareler acı
değme felek her dertlinin derdindeymiş ilacı

²¹ Şah Zemaşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 96-97.

Yaradan'ım nasip eyle bu sabah *olur mu ulu divanda yar yârinden davacı*
Bir mürşide bent olayım ezanda *insaf eyle günah bana firkat-i mubah bana*

ZEMAŞER yıkılsın çöksün inlesin *firkat-i mubah eyler yar yolundaysa ZEMAŞER*
Sülb-i insan kâmil olan anlasın *Kırılır çarkı dünyanın ne şer kalır nede er*
Yer gök sendelensin ruhlar ünlesin *yarın mahşer günü sana selam verir peygamber*
Hâl ve ahval garipçedir ozanda *ayan bana agâh bana yar server-i şah bana*²²

Şah ZeMahşer

-11-

Bozuldu düzenim kavlı ü kararım *felek can evime bıçak sürdü de*
Gece gündüz darda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*
Derim ki kendime neyi ararım *yârin ahı yüreğimi yardı da*
Ne sonsuz efkârda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

Sana suçlu demem diyemem çünkü *dermanım yok derman ümide küstüm*
Riyakâr gömleğin giyemem çünkü *yokluk çığığını bağıma bastım*
Soframda lokmayı yiyemem çünkü *evvel avu yuttum ahir kan kustum*
İntizarda zarda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

Neylim ki ömrüme çile yâr oldu *bu aşk gülü değil kahır yoluymuş*
Çile bana izzet çile ar oldu *bir efsunlu elden sihir doluymuş*
Çile bu canımda bahtiyar oldu *bir yudum su dedim zehir gölüymüş*
Kara kışta karda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

ZEMAŞER ağlasa gözyaşı selden *taşar da ZEMAŞER içini döker*
Merhamet dilenmez adüden elden *yırtar sinisini yeniden diker*
Dönme döneceksen vardığın yoldan *silkelere feryadı dağları söker*
Ölümler artarda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

Koşma

Bozuldu düzenim kavlı ü kararım *felek can evime bıçak sürdü de*
Gece gündüz darda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*
Derim ki kendime neyi ararım *yârin ahı yüreğimi yardı da*
Ne sonsuz efkârda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

Koşma

Sana suçlu demem diyemem çünkü *dermanım yok derman ümide küstüm*
Riyakâr gömleğin giyemem çünkü *yokluk çığığını bağıma bastım*
Soframda lokmayı yiyemem çünkü *evvel avu yuttum ahir kan kustum*
İntizarda zarda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

²² Şah Zemahşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 100-101.

Neylim ki ömrüme çile yâr oldu *bu aşk gülü değil kahır yoluymuş*
Çile bana izzet çile ar oldu *bir efsunlu elden sihir doluymuş*
Çile bu canımda bahtiyar oldu *bir yudum su dedim zehir gölüymiş*
Kara kışta karda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim*

ZEMAHŞER ağlasa gözyaşı selden *taşar da ZEMAHŞER içini döker*
Merhamet dilenmez adüden elden *yırtar sinisini yeniden diker*
Dönme döneceksen varduğın yoldan *silkelere feryadı dağları söker*
Ölümler artarda kaldım sen yokken *çaresizlik başa belâ neyleyim²³*

Kadimî

-1-

Aşkın beni benden aldı *başkasın görmez gözüm*
Ne haldeyim gel de gör bak *görmeye gel dost beni*
Mecnun gibi çöle saldı *tutuştı yanar özüm*
Ne haldeyim çölde bir bak *sormaya gel dost beni*

Şaşkın şaşkın geziyorum *yâr gönlüm seni özler*
Kâh yapıp kâh bozuyorum *her gün yolunu gözler*
Dert gölünde yüzüyorum *açtığı yara sızlar*
Ne haldeyim gölde bir bak *sarmaya gel dost beni*

Yandı ciğerciğim pişti *KADİM'le geçer günüm*
Gam kasavet boydan aştı *kor içinde yanar tenim*
KADİM'in ne hale düştü *parça bölük her yanım*
Ne haldeyim bul da bir bak *örmeye gel dost beni*

8 heceli koşma

7 heceli koşma

Aşkın beni benden aldı *başkasın görmez gözüm*
Ne haldeyim gel de gör bak *görmeye gel dost beni*
Mecnun gibi çöle saldı *tutuştı yanar özüm*
Ne haldeyim çölde bir bak *sormaya gel dost beni*

Şaşkın şaşkın geziyorum *yâr gönlüm seni özler*
Kâh yapıp kâh bozuyorum *her gün yolunu gözler*
Dert gölünde yüzüyorum *açtığı yara sızlar*
Ne haldeyim gölde bir bak *sarmaya gel dost beni*

Yandı ciğerciğim pişti *KADİM'le geçer günüm*
Gam kasavet boydan aştı *kor içinde yanar tenim*
KADİM'in ne hale düştü *parça bölük her yanım*

²³ Şah Zemaşer Osman Öztunç, a. g. e., s. 104-105.

Ne haldeyim bul da bir bak *örmeye gel dost beni*²⁴
(20.07.2011)

Kadimî

-2-

Ne deyim böyle kadere *ağlamak fayda etmiyor*
Yine bugün yârsız kaldım *boynu bükük gezer oldum*
Kurumuş çağlayan dere *ne etsem gücüm yetmiyor*
Çeşmesiz pınarsız kaldım *canımdan bezer oldum*

Yaralarım göz göz oldu *ahla geçirdim gülümü*
Ne elli ne de yüz oldu *bol ettim nefreti kini*
Yazdım çizdim hep söz oldu *ölmeden kendi sinini*
Adım çıktı arsız kaldım *elim ile kazar oldum*

KADİMÎ yanar ağlarım *başım boş değil bu ara*
Ben yaramı ben bağlarım *düşünüyom kara kara*
Kurudu bahçe bağlarım *tez deyin KADİMÎ yâra*
Ayva turunç narsız kaldım *Yeminimi bozar oldum*

8 heceli koşma

8 heceli koşma

Ne deyim böyle kadere *ağlamak fayda etmiyor*
Yine bugün yârsız kaldım *boynu bükük gezer oldum*
Kurumuş çağlayan dere *ne etsem gücüm yetmiyor*
Çeşmesiz pınarsız kaldım *canımdan bezer oldum*

Yaralarım göz göz oldu *ahla geçirdim gülümü*
Ne elli ne de yüz oldu *bol ettim nefreti kini*
Yazdım çizdim hep söz oldu *ölmeden kendi sinini*
Adım çıktı arsız kaldım *elim ile kazar oldum*

KADİMÎ yanar ağlarım *başım boş değil bu ara*
Ben yaramı ben bağlarım *düşünüyom kara kara*
Kurudu bahçe bağlarım *tez deyin KADİMÎ yâra*
Ayva turunç narsız kaldım *yeminimi bozar oldum*²⁵

(20.07.2011)

Kadimî

-3-

Al yanına beni götür *mecnun edip sal çöllere seni sevmekten usanmam*

²⁴ Şiir, tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

²⁵ Şiir, tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Ellere karşı ellere *aşkın ile dolanayım* **âşığım ben sana güzel**
Ak göğsün üstünde yatır *gözyaşım dönsün sellere* **aşkına kanmadım güzel**
Güllere karşı güllere *aka aka bulanayım* **öyle bakma bana güzel**

Lebinden tadıp kanayıp *ara sıra hatırım sor* **nere gitsen gelirim ben**
Aşkın ile yak yanayım *ne haldeyim bakıp da gör* **seni Hak'tan dilerim ben**
Pervane nâra döneyim *destur eyle arada bir* **yollarına ölürüm ben**
Kullara karşı kullara *ince bele dolanayım* **ister isen sana güzel**

Özü öze bağlayayım *KADİMÎ sana köleyim* **ben bir SEFİL KADİMÎ'yem**
KADİMÎ'yle ağlayayım *seninle olmak dileğim* **senden başka yok hediyem**
Boz bulanık çağlayayım *ey benim nazlı meleğim* **daha sana ne diyem**
Yıllara karşı yıllara *senle gezip salınayım* **sahip çık bu cana güzel**

8 heceli koşma

Al yanına beni götür *mecnun edip sal çöllere*
Ellere karşı ellere *aşkın ile dolanayım*
Ak göğsün üstünde yatır *gözyaşım dönsün sellere*
Güllere karşı güllere *aka aka bulanayım*

8 heceli koşma

mecnun edip sal çöllere
aşkın ile dolanayım
gözyaşım dönsün sellere
aka aka bulanayım

8heceli koşma

seni sevmekten usanmam
âşığım ben sana güzel
aşkına kanmadım güzel
öyle bakma bana güzel

Lebinden tadıp kanayıp *ara sıra hatırım sor*
Aşkın ile yak yanayım *ne haldeyim bakıp da gör*
Pervane nâra döneyim *destur eyle arada bir*
Kullara karşı kullara *ince bele dolanayım*

nere gitsen gelirim ben
seni Hak'tan dilerim ben
yollarına ölürüm ben
ister isen sana güzel

Özü öze bağlayayım *KADİMÎ sana köleyim*
KADİMÎ'yle ağlayayım *seninle olmak dileğim*
Boz bulanık çağlayayım *ey benim nazlı meleğim*
Yıllara karşı yıllara *senle gezip salınayım*

ben bir SEFİL KADİMÎ'yem
senden başka yok hediyem
daha sana ne diyem
sahip çık bu cana güzel²⁶

(20.07.2011)

Kul Fani

-1-

Güneş doğar ay kaybolur bir zaman *gece gündüze dönerken*
Çalışır kazanır ter var içinde *erken kalkar haylar insan*
Sabır şifa olup yüzün güldürür *hayat çileyle sınarken*
Gelişir kazanır kâr var içinde *yine şükür söyler insan*

Sevdiğine kerem olur yansa da *aşka düşer hüzmün yaşar*
Zalim gurbet bize yokluk sunsa da *hasret çöker denge şaşar*
Yine gider kışın yolda donsa da *gönül isterse dağ aşar*

²⁶ Şiir, tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Buluşur kazanır yâr var içinde *engeli yol eyler insan*

Yeter ki bir kulu hayır işlese *yaradan ecrin sundurur*
Ne zaman sözüne doğru başlasa *gerçek dost acı dindirir*
Saray kurar gönle girip kışlasa *saygı çarkı aşk döndürür*
Bölüşür kazanır nur var içinde *şu dünyayı neyler insan*

Alana ibrettir ölüm her zaman *dünya döner gelen geçer*
Söylenir KUL FANİ yaşar bir zaman *olanlara güler geçer*
Güzel konuş şahit olur gör zaman *tatlı dil her yeri açar*
Alışır kazanır bir var içinde *inatlaşır uylar insan*

11 heceli koşma

8 heceli koşma

Güneş doğar ay kaybolur bir zaman *gece gündüze dönerken*
Çalışır kazanır ter var içinde *erken kalkar haylar insan*
Sabır şifa olup yüzün güldürür *hayat çileyle sınarken*
Gelişir kazanır kâr var içinde *yine şükür söyler insan*

Sevdiğine kerem olur yansa da *aşka düşer hüzmün yaşar*
Zalim gurbet bize yokluk sunsa da *hasret çöker denge şaşar*
Yine gider kışın yolda donsa da *gönül isterse dağ aşar*
Buluşur kazanır yâr var içinde *engeli yol eyler insan*

Yeter ki bir kulu hayır işlese *yaradan ecrin sundurur*
Ne zaman sözüne doğru başlasa *gerçek dost acı dindirir*
Saray kurar gönle girip kışlasa *saygı çarkı aşk döndürür*
Bölüşür kazanır nur var içinde *şu dünyayı neyler insan*

Alana ibrettir ölüm her zaman *dünya döner gelen geçer*
Söylenir KUL FANİ yaşar bir zaman *olanlara güler geçer*
Güzel konuş şahit olur gör zaman *tatlı dil her yeri açar*
Alışır kazanır bir var içinde *inatlaşır uylar insan²⁷*

06.03.2011

Kul Fani

-2-

Hayali *karşımdadır* **sanki yan yana**
Yürüyor *bakar bana* **yorgun yorgun der**
Çaresiz *düşmüş belli* **dertli konuşur**
Duruyor *yakar sine* **durgun durgun der**

²⁷ Şiir, tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Cana can *gelir dile* **tutsan elini**
Dünya han *bile bile* **dersen gülünü**
Yaşarken *çile ile* **görsen halini**
Eriyor *döker sana* **gergin gergin der**

Öz yarda *mekân kurar* **sarsan yârini**
Söz erde *sırta girer* **sersen serini**
Dost serde *kılar karar* **sorsan yerini**
Görüyor *şikâr cana* **dargın dargın der**

Her anı *KUL FANİ bin* **iyilik diler**
Yer beni *dertli her gün* **inşallah güler**
Kul fani *yüzünden can* **çekiyor neler**
Arıyor *çıkâr yine* **bir gün bir gün der**

3 heceli 4 heceli 5 heceli

koşma **koşma** **koşma**

Hayali *karşımdadır* **sanki yan yana**
Yürüyor *bakar bana* **yorgun yorgun der**
Çaresiz *düşmüş belli* **dertli konuşur**
Duruyor *yakar sine* **durgun durgun der**

Cana can *gelir dile* **tutsan elini**
Dünya han *bile bile* **dersen gülünü**
Yaşarken *çile ile* **görsen halini**
Eriyor *döker sana* **gergin gergin der**

Öz yarda *mekân kurar* **sarsan yârini**
Söz erde *sırta girer* **sersen serini**
Dost serde *kılar karar* **sorsan yerini**
Görüyor *şikâr cana* **dargın dargın der**

Her anı *kul fani bin* **iyilik diler**
Yer beni *dertli her gün* **inşallah güler**
Kul fani *yüzünden can* **çekiyor neler**
Arıyor *çıkâr yine* **bir gün bir gün der²⁸**

13.03.2011

Cemal Divanî

Baş Başa Kalır

Varlık sahibidir beşeri alem *üstünde yaşayıp fark eden bilir*

²⁸ Şiir, tarafımızdan derlenmiştir. (D.K.)

Bu sırra agâhtır irfan olanlar *çektığı ah ile baş başa kalır*
Herkes bir kader yazmıştır kalem *gittiği yanlıştan çark eden bilir*
Sözünden döner mi insan olanlar *köle de şah ile baş başa kalır*

Dünya da çekenler gamı kederi *gözünden eksilmez kan ile yaşlar*
Çark böyle dönüyor öteden beri *birbirine sırt çevirmez gardaşlar*
Hazreti Kur-an dır kulun rehberi *uyanır seherde zikire başlar*
Bu tezgâhta kalır mihman olanlar *girer dergâh ile baş başa kalır*

Okur kitabının her satırını *aslı çözülmeyen hece de olsa*
Dost olan kırar mı dost hatırını *engin olan gönül yüce de olsa*
Kalbinden çıkarmaz Hak didarını *şems dağları aşır gece de olsa*
Sevda denizinde kaptan olanlar *yıldızla mah ile baş başa kalır*

Ömür tükenince ecel gelince *can evinde akan ırmak durulur*
Mülk sahibi emaneti alınca *pehlivanda yorgun düşer yorulur*
Mahşer günü ulu divan olunca *adilane bir mahkeme kurulur*
Sağ yandan ameli noksan alanlar *solda günah ile baş başa kalır*

Ağlar gece gündüz gözyaş dolanır *muhabbetin şarabından içenler*
İz koyar alemde nakkaş dolanır *canana can verip candan geçenler*
Kul Cemâl Divani sarhoş dolanır *divani nefesine kefen biçenler*
Takva dergâhında sultan olanla *o kul Allah ile baş başa kalır.*

Âşık Kazancı

En Sevdiğim

İki cihanın güneşi, *yerin göğün ziyası*
Can Ahmet, Mahmut, Muhammet *Mustafa'dır sevdiğim*
Gelmedi benzeri eşi, *hakikatin aynası*
Can Ahmet, Mahmut, Muhammet *Mustafa'dır sevdiğim*

Günahımla koyma beni *gönüllerin tabibi*
Şefaet et hesap günü *ümmetinin sahibi*
Ben nasıl sevmemki seni *Yaradanın habibi*
Can Ahmet, Mahmut, Muhammet *Mustafa'dır sevdiğim*

Kurtuluşun ifadesi, *dertlilerin dermanı*
İnsanlığın efendisi, *Kazancı'nın lokmanı*
Cümle nebiler nebisi, *sultanların sultanı*
Can Ahmet, Mahmut, Muhammet *Mustafa'dır sevdiğim*²⁹

Sadayî (XIX. yüzyıl)

²⁹ Rukiye Bilgin, *Âşık Kazancı Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*, Sivas, 2015, s. 70-71.
(Basılmamış Lisans Tezi).

Bitişik şiir (4+4+4+4)

Bende meydan bende eş'ar bende sohbet bende var
Bende seyran bende tekrar bende zinet bende yar
Bende elan bende her bar bende şöret bende ter
Bende hicran bende efkâr bende hasret bende nar

Bende akşam bende dilber bende Ferhad bende dağ
Bende ahkâm bende sağar bende dilşad bende çağ
Bende encam bende gülter bende feryad bende bağ
Bende inam bende çâker bende imdad bende ar

Bende Leyla bende Mecnun bende takrir bende beş
Bende manya bende mazmun bende tabir bende şeş
Bende esma bende meftun bende tesir bende eş
Bende imla bende mevzun bende tanzir bende dar

Bende muhkem bende hazır bende Düldül bende yol
Bende şebnem bende nadir bende sümbül bende bol
Bende âlem bende hatır bende gülgül bende ol
Ben **Sadayî** bende şair bende bülbül bende zâr³⁰

³⁰ Mehmet Bayrak, *Alevi-Bektaşî Edebiyatında Ermeni Âşıkları (Aşuğlar)*, Özge yayınları, Ankara, 2005, s. 583.